

Minnesanteckningar från möte med referensgruppen för framtida miljöersättningar

---

17 februari 2011 kl.10-15

FÖRMIDDAGEN

Presentationer av tre av våra deltagande organisationer

Spannmålsodlarna

- Påverkansorganisation. Främsta syftet är att jobba för att minska byråkratin för brukarna och för bra priser.
- Bl.a. organiserat sig i kooperationsfrågan
- Studiecirkelverksamhet, bl.a. om att återskapa dikning. Diskuterar även CAP 2014. 2010 ett tufft år.
- Balanserar konsumtion och produktion, vilket innebär stora prisskillnader.
- Diskussion om slamfrågan.
- Grundprincipen är att kunna jobba på en fri marknad. Men det fungerar inte när omvärlden är reglerad.
- Helst jobba för rimliga villkor för ett produktionsjordbruk (gårdstöd anknutet till produktionen och stimulera aktiva lantbrukare) och slippa miljöstöd. En miljöersättningsfråga som ligger efter är täckdikensfrågan. Antal-trädregeln är en annan miljöersättningsfråga.
- Finns ingen mark att få tag på. Bönder som brukar passivt och lägger hinder för att aktiva unga bönder ska kunna komma åt mark och bli produktiva.
- Prisdrevande marknad på gårdar. Gör om gårdarna till annat än lantbruk.
- Vad ska landsbygdsprogrammet syfta till?
- Viktigt att hålla igång spannmålsodlingen och djurproduktionen, annars får vi inga öppna vackra landskap

Frågor och diskussion:

Land grabbing - både industri och livsmedelsproduktion säljs ut till intressenter i andra länder.

Hur kan detta hanteras inom landsbygdsprogrammet?

Finns bönder som gärna skulle ha biodling på sin gård – men hur hittar man någon som vill göra det ens marker?

Sveriges Biodlares Riksförbund (SBR)

Se pp-presentation

- Hett ämne i EU. Avvikande åsikt mellan norra och södra länderna i Europa - De norra länderna inkl Baltikum jobbar för att gruppera sig bättre och nå ut mer. Honungsgrupp i COPA-COEGA.
- Skeptiska till GMO.
- Biodling är en signalmarkör på biologisk mångfald. Mångfascetterat problem: många bin dör och pollineringen funkar då inte lika bra.
- Värdet av binas pollinering är större än värdet på honung.
- Avtal mellan frukt-, oljeväxt-, fröodlare och biodlare finns i delar av landet. Ett arbete med att utveckla detta pågår genom ett projekt ”pollinatören” finansierat av Landsbygdsprogrammet.
- Står nära en marknadsfinansiering.
- Inte tillräckligt lönsamt idag att odla bin - vi tar för dåligt betalt - vad behövs för att man ska odla mer bin? - prishöjning ja, fler bin ja, men också behövs fler yngre odlare eftersom vi har så många äldre odlare. Och de som är odlare behöver växa och öka sin odling. Egentligen vill vi nog inte ha stöd. Det behövs snarare snurr på ekonomin och snurr på intresset och de andra bevekelsegrunder som många odlare har idag.
- Finns inga stöd till enskilda bikupor i Sverige - det har Norge och Finland.
- Behöver en pollineringsersättning. Värdet på pollinering är faktiskt större än honung. Oljeväxternas skörd ökar. Det behövs 200 t bikupor (50 t mer än idag) för att enbart pollinera oljeväxtodlarna. Nu pågår ett projekt för att se vad betalningen borde vara för att ersätta biodlarna.
- Krisberedskapsmyndigheten har ställt upp i ett projekt. Både parlamentet och kommissionen uppmärksammat frågan.
- Potentialerna är stora - Svårt idag att leverera honung året runt utifrån efterfrågan, vilket driver på importen.
- Vill att man bygger in biodlarnas verksamhet i andra miljöersättningar, tex genom speciella marker, speciella växter för att skapa biologisk mångfald i marker - Finland har flera exempel på hur sådana här stöd kan se ut. Ersättning per kupa med finska nationella medel.
- Önskemål om marknadsföringsstöd, närodlat tillsammans på marknader.
- Att lantbrukarna kan få mer stöd om de har biodling på sina marker - kvitto på bra arbete för ekosystemtjänster.
- Vi kan inte få miljöersättning till biodlaren direkt utan alltså till den som har markerna.
- Är det bättre att få miljöersättningar på annat sätt än EU stöd? Svaret är både och. Det är inte bara vinstmarginaler som driver fram utveckling inom biodling. Andra bevekelsegrunder för att utveckla - miljöintresse är det största och det mesta säljs på en lokal marknad (kompisförsäljning). Utbildningsinsatser är väsentligt.
- Miljöersättning för särskilda marker och växter som gynnar biodling.
- Kanske aldrig ett stöd till biodlaren direkt utan till markägaren som har mark och växter som gynnar biodlingen.
- Är utbildning en flaskhals - behövs utökade resurser. Vi håller på att ta fram ett nytt utbildningsprogram för gymnasieskolan och vi har också eget material vi använder tillsammans med studieförbundet Vuxenskolan, utbildning till veterinärer som ju ska ta över ansvar för biodlare - men vi har stor brist på utbildare, många av våra kunniga människor är äldre och en nyrekrytering behövs.
- Kanske måste titta på ett bredare perspektiv än enbart miljöersättningar för att klara utvecklingen. Finns det andra stöd som passar bättre i andra delar av landsbygdsprogrammet?

Frågor och diskussion:

Växtodlare söker biodlare! Samarbetsidé. - Återigen helhetsynen är viktig!

Hur ser ni på stöd idag och framöver? Svar - Vi föredrar både bihälsofrågor och utbildning (som vi idag får en form av stöd till) men också det enskilda stödet till bikupor eftersom det kan ge en bra morot för var och en

Hur marknadsför ni lokala produkter? Svar - Det har varit för enkelt att sälja i Sverige (alltså till släkt och vänner). Vi är för dåliga på att marknadsföra lokala produkter, tex ljunghonung från småländska höglandet.

Finns konkurrens med socker (inget ekologiskt socker i Europa att tillgå!)

Naturskyddsforeningen (SNF)

Har idag 191 000 medlemmar. 290 lokala grupper, länsförbund och riksorganisation. Stämman bestämmer prioriteringarna och utser också styrelsen. Till styrelsen finns ett kansli kopplat med cirka 85 personer. Mikael Carlsson är ordf för riksföreningen och i European Environmental Bureau, den europeiska paraplyorganisationen för ca 140 miljörelser.

- Har öronmärka statliga pengar (ca 45 miljoner) som kanaliseras genom föreningen till ett 60-tal miljöorganisationer i utvecklingsländerna
- Tre mål: Bevara naturen, människors hälsa och global solidaritet
- Tre metoder: Naturkänsla, konsumentmakt och politisk påverkan
- En utmaning är att ligga rätt i tiden och vara lösningsfokuserad!
- 12% lägger vi svenskar på mat vilket är mycket lägre än andra jämförbara länder. Matpriserna borde kunna öka.
- Vi vill ha ett aktivt livskraftigt jordbruk runt om i landet. Vi tror på att inrikta sig mot kvalitet och teknikutveckling - det är framtidsfrågor. Nu lever vi inte i ett samhälle där förorenar betalar och under tiden tills vi når fram dit måste vi ta hjälp av styrmedel och skatter. Vem ska betala för den miljöskadan som uppstår? De avgifter som tas upp behöver dessutom återföras/gå tillbaka till den negativt påverkade miljön oh miljöförbättrande åtgärder där. Vilka steg ska då tas inom dagens jordbruks politik? Fem europeiska organisationer började redan 2009 ett arbete med en gemensam arbetsmodell för hur jordbrukspolitiken borde se ut. Försöker vara konkreta i vilka steg som måste vidtas. Det resulterade i rapporten "NGO CAP proposal for 2014", se <http://www.naturskyddsforeningen.se/> Kort sammanfattning av innehållet i rapporten: Det måste finnas en grundersättning - dagens tvärvillkor toppas med high nature values som ytterligare toppas med riktade investerings- och utbildningsstöd. Måna om de ersättningar som täcker det som marknaden inte kan ta hand om. Investeringsstödet måste ges till miljösmarta investeringar. Idag har vi ett väl sammansatt landsbygdsprogram. Förordar att man fortsätter överföra medel från axel 1 till axel 2.

Frågor och diskussion:

Vad tycker ni om den svenska kon? Svar: - Ett hållbart jordbruk måste ha djur, men välj vilket kött du äter – välj svenskt, gärna ekologiskt och naturbeteskött

Handelsgodskattens borde gå tillbaks till miljöinvesteringar i jordbruket. Svar: - Det är sympatiskt och sannolikt mer motiverat.

Ytterligare diskussion:

Tre förslag för CAP 2013 från kommissionen. Vi borde analysera konsekvenserna av alla tre förslagen. Naturskydsföreningen har skickat in konsekvensanalys på kommissionens uppmaning, likaså LRF, Grisföretagarna och Nötköttproducenterna.

Fortsätta flytta över till pelare 2 och få upp nivåerna på miljöersättningarna
Tror inte på att skära ner utan hellre omfördela.
Få upp värden och finansiera med skattemedlen

OBS! Det finns fortfarande möjlighet att komma in med fler synpunkter och analyser av konsekvenser till DG Agri om man vill och har behov – då ska man ta direkt kontakt med Landsbygdsnätverkets kansli, anna.loov@jordbruksverket.se

Omvärldsbevakning miljöersättningar – nutid och framtid

Programändring landsbygdsprogrammet (Anna L)

- Inga planerade revideringar av målen.
- Fokus är att titta på hur vi gör för att nå de satta målen?
- Status på programändringen är att det finns ett underlag underhand som är förankrat internt på Jordbruksverket. Nu pågår avstämning och arbete mellan Jordbruksverket och Landsbygdsdepartementet. Till nästa sammanträde med övervakningskommittén kommer materialet att släppas.
- Hur man ska kunna nå ekologisk produktion bättre, tittar på KULTen, fäbodbruk, miljöskyddsåtgärden och vattenåtgärderna (anpassade skyddszoner, dammar som samlar fosfor, reglerbar dränering, våtmarker).
- Hur man kan hantera att vissa saker blir lagkrav,
- Popularisera vattenåtgärderna mer

Läget EU (Thomas B)

- Ecological setaside – ekologisk träda – småbiotoper
- Differentierade betalningar – inte bara kostnader utan
- Inga speciella åtgärder för unga bönder – nonsens. Det blir ett smörgåsbord och då får varje land se till att det finns nåt som passar för alla.
- Innovation = jobba med att sprida miljö- och produktionsrådgivning

När ska vi i gruppen agera och diskutera med politikerna? Nu i vår eller i höst? Vår planerade workshop ligger i höst.

- Lagförslag i oktober.
- Konsekvensanalys inkl LFA under sommaren efter budgetpappret.
- Ett budgetkuvert som nationellt sedan kan fördelas eller två som nu.

Pelare 1 och förgröningen

Kommissionen funderar på två åtgärder:

- ekologisk träda = småbiotoper i slättlandskap
- god växtföljd

Regionala delen i pelare 1

Nya landsbygdsprogrammet

- innovation (mest rådgivningsinsatser?)
- mer av samarbetsåtgärder – förnyelse av miljöersättningar
- differentierade betalningar – att få ersättning för vad det som eg kostar
- inga speciella åtgärder för berg, unga bönder utan hellre ett smörgåsbord.
- följa svenska ex om mer utvald miljö

Tekniska underlaget (Klara E)

Underlaget ska vara klart maj 2012 - färdiga programtexter och prioriterade åtgärdsförslag

Bedömningsgrunder:

Kostnadseffektivitet

Administrativ hanterbarhet

Regelförenkling

Enkel hantering för stödmottagarna

Underton att det ska omfatta de områden som redan finns idag

Åsa Sjöström blir projektledare för det tekniska underlaget, Klara Ekengard och Carin Wallin blir delprojektledare.

Status just nu är projektstart: Diskuterar de övergripande målen, målformuleringarna och avgränsning av omfattning. Sedan gäller det att sätta projektorganisationen och bemanna projektet.

Underlaget ska tas fram i dialog med berörda myndigheter och organisationer. Projektet kommer att lägga upp en kommunikationsplan och strategi för hur detta kommer att gå till. Remissrunda antingen innan det överlämnas till Landsbyggsdepartementet eller efter att departementet har tagit emot förslaget.

Det är Jordbruksverkets förslag och sedan bearbetar Landsbyggsdepartementet förslaget vidare utifrån bl.a politiska bevekelsegrunder. Departementet kommer också att ge verket tilläggsuppdrag längre fram för att vidare utveckla och bearbeta programmet.

EFTERMIDDAG

Föredrag och frågestund med Knut-Per Hasund, Jordbruksverket

Se pp-presentation

Ett av de stora hoten mot biologisk mångfald, menar Knut-Per, är om det skulle bli brist på efterfrågan. Dvs. om kunskap och kontakt saknas med biologisk mångfald då sjunker också efterfrågan på biologisk mångfald.

Här kan du ladda ner skriften om de olika miljöersättningarna i ett antal EU länderna
<http://pub-epsilon.slu.se/1216/>

Frågor och diskussion:

- LRF: Marknaden underskattas – men LRF menar att det finns en stor potential i marknaden och i att sälja kollektiva nyttigheter, tex i samband med turism. Knut-Per: Jo, men pengarna går inte tillbaka till marknaden. De går istället till entreprenörerna, restaurangerna, hotellen och inte bönderna. Betalningen kommer inte dem till godo som producerat värdet.
- Fäbodbrukarna: Kapitaliseringseffekter i markerna – men det finns ett annat perspektiv också. Fjällvärlden, natur- och kulturfint som fönsterkuliss (fasad), fastighetsvärden som motverkar/hindrar näringen som upprätthåller den fina kulissen. Turistnäringen samhällsekonomisk verksamhet som inte tillför näringen något.
- Jordbruksverket: Är vi i Sverige pionjärer i att driva avveckling av ersättning och kollektiva nyttigheter? Knut-Per: Ja, vi ligger långt framme. Han menar att det finns två läger inom kommissionen. Jordbruksverket: Det är intressanta aspekter att ha med sig. Men de indikationer vi har tyder på att detta inte får genomslag i nästa CAP.
- Fäbodbrukarna: I Österrike finns en legitimitet att de lokala företagarna är med i landsbygdsturismen, så tycker inte jag att det är i Sverige. Miljöstöden är en bit i helheten och det är ju skillnad mellan brutto och netto.

Thomas B informerar om att det finns ett fortsatt uppdrag att se på hur vi kan finansiera de kollektiva nyttigheter. Vi i gruppen behöver tänka på hur vi går vidare och se hur miljöersättningarna kan/bör se ut framöver.

Presentation Sveriges Grisföretagare

På temat om djuromsorgen

I Sverige är det inskrivet i lagen att vi måste göra mycket mer än vad de gör i andra länder. Vi har räknat på vad detta kostar oss bönder, närmare bestämt 250 kr mer per gris.

Prisnivån på gris har sjunkit drastiskt sedan nyår mot bakgrund av dioxinskandalen i Tyskland.

På en månad har det sjunkit från 123 000 suggor ner till 115 000 suggor.

Omgångsproduktion, med cirka 40-50 suggor och ca 200 kultingar. Sedan 1980-talet har vi detta system, som bla motverkar både resistens mot antibiotika och salmonella. Ingemar själv har 880 suggor som han hanterar tillsammans med ett par andra gårdar, sk suggnav + 6000 slaktsvin per år. Hans verksamhet kostar 1 718 000 kr. Det vi får betalt för att producera en gris idag räcker inte ens till foderkostnaden för grisen.

Om inte marknaden betalar för miljö- och djurhänsynet kan då miljöersättningarna komma in i det här? Man borde också se på hur kommunen ev kan stötta upp lokal produktion.

Konsumenten har inget val idag. Konsumenten kan inte se varifrån köttet kommer i de 80% (20% hela bitar av grisen, 80% delar av gris, tex i korv, köttbullar, pastejer m.m.). Där finns inga krav på ursprungsmärkning.

Vad skulle grisproducenterna önska helt fritt? Svar: Vill ha lika villkor och samma konkurrensmöjligheter. Behöver kostnadstäckning för de 250 kr extra. Att de länder i EU som går före får kostnadstäckning.

Nästa möte

---

7 april 2011 kl.10-16 på LRF, Franzengatan, Stockholm

Preliminär agenda för nästa möte:

- Organisationer presenterar sina ståndpunkter/önskemål (ca 30 min) – först till kvarn, anmäl till anna.loov@jordbruksverket.se
- Ev Återkoppling från den europiska tematiska arbetsgruppen för ”public goods and public intervention”. Vilka intressanta slutsatser finns som kan vara värdefulla för vår grupp?
- Workshop cost-benefit-listan
- Sänd in övriga idéer och inspel i förväg till anna.loov@jordbruksverket.se

Vid anteckningarna

Anna Lööv